

Sluttrapport NTT prosjektet

Nettverkterapeutisketiltak 2004-2007

Bufetat

Region øst

“Ritualer har kraft”

*Et fagutviklingsprosjekt
- et samarbeid mellom det
statlige, private og kommunale
barnevernet i Region øst.*

Foto: Kai Myhre

FORORD

I virksomhetsplanen for Bufetat, region øst fremgår det at økt satsning på familie- og nettverksbaserte tiltak er et av regionens mest sentrale mål. Det skal legges vekt på å gi barn og unge nødvendig hjelp i barnets nærmiljø hvor dette er faglig tilrådelig. Det skal også legges stor vekt på brukermedvirkning.

NTT-prosjektet har begge disse elementene i seg. Som et ledd i prosjektet er det også gitt undervisning og opplæring i systemisk tenkning, nettverksteori og nettverksarbeid flere steder i regionen.

Bufetat, region øst vil takke kommunene som har deltatt i prosjektet. Region øst håper at den kunnskap og de erfaringer barneverntjenestene har høstet gjennom NTT-prosjektet kan komme til nytte i de videre arbeid i kommunene. Region øst vil også få takke fagteamene, ansatte ved institusjoner, miljøarbeidere og andre aktører som har deltatt i prosjektet. En spesiell takk til prosjektleder Gro Haugen Sørli for hennes utrettelige innsats og sterke engasjement.

Som det fremgår av Rundskriv Q-06/2007: "Oppgave- og ansvarsfordeling mellom kommuner og statlige barnevernmyndigheter - herunder om betalingsordninger i barnevernet" vil hjelpetiltak i regi av det statlige barnevernet i all hovedsak begrense seg til de evidensbaserte metodene. Det gjelder i første rekke Parent Management Training - Oregonmodellen (PMTO) og Multisystemisk terapi(MST). NTT-prosjektet oppfyller ikke de metodiske kravene som stilles til denne type virksomhet og prosjektet videreføres derfor ikke som tiltak i regi av Region øst.

Oslo, januar 2008

Arne Kielland Rye
avdelingsdirektør

Innholdsfortegnelse:

1 INNLEDNING

1.1 Bakgrunnen for NTT - nettverksterapeutiske tiltak i region Øst

2 PRESENTASJON AV NETTVERKSTERAPEUTISKE TILTAK

2.1 Alt henger sammen med alt

2.2 Deltakelse og innflytelse

3 DET SENTRALE PROSJEKTET

3.1 Visjonen og mandatet

3.2 Hovedmålene

3.3 Delmålene

3.4 Resultatmålene i hver enkelt familie

3.5 Resultatmålene for fagteam og prosjektkommunene

3.6 Resultatmålene for prosjektet i sin helhet

3.7 De eksterne miljøarbeiderne/miljøterapeutene i familiene

3.8 Tiltakene i familiene

3.9 Opplæringen

3.10 Erfaringskonferansene

3.11 Samarbeid på tvers av regioner

4 RESULTATENE

4.1 Resultatene i de lokale prosjektene

4.2 "Arbeidet med familiene har vart i snitt 5 ½ måned"

4.3 "Barn og ungdommer har deltatt på alle styringsgruppemøtene i 3 familier"

4.4 "4 familier uttrykker å ha det bedre"

4.5 "6 familier uttrykker å ha fått god hjelp"

4.6 "Deltakerne fra det private nettverk var i flertall i styringsgruppen"

4.7 "2 familier klarer seg uten hjelp fra barnevernet"

4.8 Andre resultater

5 "Stram struktur - styrke eller svakhet? - den eksterne vurderingen

5.1 Ekstern vurdering av prosjektet

5.2 Metode og datainnsamling

5.3 Den eksterne vurderingens konklusjoner

6 Refleksjoner i forhold til den eksterne vurderingen

1. INNLEDNING

1997 representerte et viktig skifte i barnevernet. Fokus på nærmiljø og familienettverk ble tydelige satsningsområder. Forskning viste at barn og ungdom klarte seg relativt dårlig etter opphold i institusjoner (Benedictow 1996 og Jessen 1999). I 1999 ble flere manualbasert- og forskningsdokumenterte metoder overfor adferdsvanskelige barn og ungdom, importert fra USA, MST – multisystemisk terapi, PMT – parental management training, Marte Meo, Webster Stratton m.fl. (Klefbeck og Ogden 1995). Alle disse metodene arbeider med barn og ungdom i nærmiljø og er rettet mot foreldres omsorgskompetanse.

Høsten 2004 startet Region Øst et treårig samarbeidsprosjekt mellom regionkontoret, fagteamene og utvalgte kommuner. Prosjektet fikk navnet NTT – nettverksterapeutiske tiltak, og skulle handle om å involvere det private nettverk og nærmiljø i barnevernsarbeidet. Målgruppen for prosjektet var alle barn og unge mellom 0- 18 år. Tunge innslag av rus og psykiatri både blant barn, ungdom og foreldre var ekskluderingskriterier. Det ble også satt krav om at den kommunale barneverntjenesten skulle ha foretatt undersøkelse etter barnevernloven. Tiltaket, hjelpen til familien er et frivillig hjelpetiltak, og er hjemlet etter Lov om barneverntjenester § 4-4, 2 ledd.

Nettverksterapeutiske tiltak har en bestemt og gjentatt møtестruktur ”styringsgruppemøtet” hvor familien og det private nettverk møter offentlige samarbeidsinstanser ut fra at barnevernet har en bekymring for barnets eller ungdommens situasjon. Intensjonen i styringsgruppemøtet er å høyne familiens egen kunnskap, ansvar og innsats til å løse sine utfordringer med hjelp av forskjellig innsats av sitt nettverk og offentlig nettverk.

NTT har hentet erfaringer fra tre rapporter, som handler om arbeid i nettverk og nærmiljø:

1. Næromsorg i Akershus fylkeskommune 2002/2003,
2. Nærmiljøtiltak i barneverntjenesten i Buskerud NIBR – 2004:3,
3. Due – prosjektet, ”der ungdommen er ”,2004.

Tidligere er det skrevet to resultatrapporter i prosjektet; Nettverksterapeutiske tiltak i region øst, en rapport for 2005 og en rapport for 2006, som handler om resultater og erfaringer underveis i prosjektet.

Prosjektet NTT har helt fra starten i 2004, ønsket en ekstern vurdering og evaluering av prosjektet. Prosjektet ble vurdert eksternt i 2007 av forskningsavdelingen v/Diakonhjemmets Høgskole. Oppdraget hadde følgende mandat: Hvilke kritiske faktorer kan beskrives i NTT, og på hvilke områder kan man peke på forbedringspotensialer?

Prosjektet NTT avsluttes i desember 2007, og denne sluttrapporten handler om:

- Prosjektets bakgrunn

Andre viktige sentrale begreper å avklare er brukermedvirkning, styringsgruppe og prosjektgruppe:

Brukermedvirkning: I prosjektet NTT er det familien og det øvrige private nettverk som er brukerne. Begrepet deltakelse og medvirkning er vektlagt i prosjektet og danner grunnlaget for prinsippene i håndboken. I NTT sammenheng har vi valgt å legge til grunn følgende forståelse av brukermedvirkning og brukerinnflytelse, (Rønning og Solheim 1998):

De sier at en fruktbar inndeling for individuell medvirkning er å tenke deltakelse og innflytelse i forhold til følgende faktorer:

- Å bestemme om et problem eksisterer
- Å definere hva problemet gjelder
- Å avgjøre om det skal gjøres noe med problemet
- Å velge ulike former for hjelp
- Å initiere, vedlikeholde eller avslutte kontakten

Sentrale begreper i prosjektet NTT er styringsgruppen og prosjektgruppen. Begrepene er brukt på tre forskjellige nivåer i prosjektet: regionalt nivå, lokalt nivå og tiltaksnivå. (Se fig. 1)

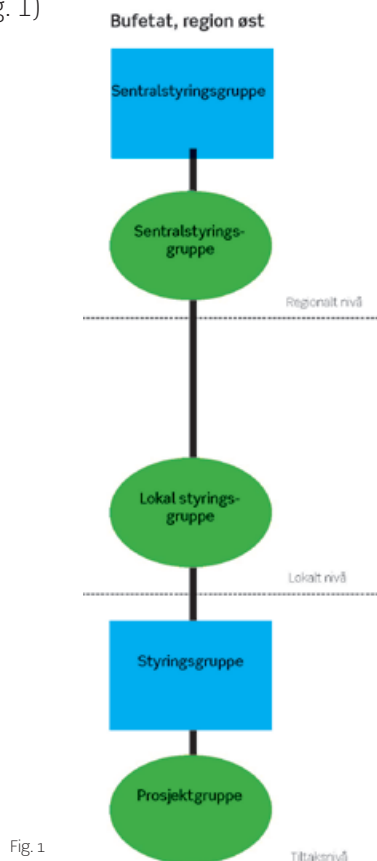

Fig. 1

Det viktigste her er å avklare begrepene på tiltaksnivå, i forhold til hver familie.

Styringsgruppen og styringsgruppemøtet: er det bærende element i NTT, og drivkraften i tiltaket. Hver familie har sin styringsgruppe. Styringsgruppemøtet er familiens møte, som planlegges sammen med barneverntjenesten. Det sendes invitasjon til de i nettverket familien tenker er hensiktsmessig deltar, i forhold til de utfordringer en skal arbeide med. Styringsgruppemøtet er månedlig og er et besluttende møte. Deltakerne må møte med nødvendig beslutningsmyndighet, slik at nødvendige beslutninger kan fattes i møtet. Dette fordi familien skal

få den hjelp og støtte de trenger raskt.

Møtet er mellom det private og offentlige nettverk. I møtene blir det formulert mål det skal arbeides med fram til neste styr

statlige barnevernet. Det som har vært sentralt og viktig er at det kommunale og statlige barnevernet i prosjektet har hatt et felles ansvar for det faglige innhold i hjelpen til familiene.

Tiltakene i familiene har vært ulike former for råd og veiledning til foreldre/foresatte i forhold til omsorgsutfordringer de har stått overfor. Tiltakene har også vært rettet direkte mot barnet eller ungdommen, som f.eks. å hjelpe dem til å komme til skolen, finne positive fritidsaktiviteter m.fl. Det har vært aller viktigst for prosjektet å høyne foreldrenes egen kompetanse ved å gi dem støtte til å klare sine barn og ungdommer.

Følgende interne skjemaer og kartleggings og evalueringsverktøy ble bestemt for prosjektet:

- Standard søknadsskjema om bistand fra den kommunale barneverntjenesten til fagteamet
- Nettverkskart
- Evalueringsskjema til bruk hver tredje måned i styringsgruppemøtet
- Registrering av aktivitet i de sakene der en bruker eksterne miljøarbeidere/miljøterapeuter
- Møtereferatene fra hvert styringsgruppemøte for evaluering av måloppnåelse
- Avviksskjema til registrering av alle avvik ifht møtestruktur og øvrige prinsipper for NTT
- Skjema for egenevaluering av møteleder (til bruk for fagteamet og barneverntjenesten etter hvert styringsgruppemøte) (Se vedlegg 1)

2.1 Deltakelse og innflytelse

Sentralt i nettverkstenkning og systemisk tenkning er at brukeren er deltakende og har innflytelse på beslutningene.

Dette har vært et av de viktigste utgangspunktene for prosjektet NTT.

Det er familien som best kan formulere sine utfordringer og ser hvordan de best kan hjelpes. Ideen om samarbeid og at alle har kompetanse og kunnskap er en grunnpilaren i NTT – tenkningen. Nettverksmøtet som arbeidsform innebærer direkte intervensjon hvor den profesjonelle samarbeider direkte med klientens sosiale nettverk. I NTT møtes alle involverte parter gjennom månedlige styringsgruppemøter, der en del av prinsippene fra nettverksmøtetenkning og anerkjennende teknikker fra systemisk tenkning blir brukt i samtalen med familien.

I styringsgruppemøtet intervjuer møteleder familien om utfordringene og søker å få fram deres ressurser og muligheter. Familien er hoveddeltaker og skal ha mest tid og plass. Dette vektlegges også innenfor systemisk tenkning og nettverksteori.

Nettverkstenkning og nettverksmøter er et begrep som har vært og er i bruk innenfor ulike profesjoner og fagmiljøer i lang tid. Det har foregått mange prosjekter med gode resultater. Her nevnes noen sentrale prosjekter og praktikere innenfor nettverksteori: (Qvale 1993 Fyrand 1994 og Gundersen og Moynahan 2006). Begrepet synes å ha hatt og har ulik betydning innenfor ulike fagkretser, med det ser ut til at ideer om samarbeid og tverrfaglighet

Jan- Erik Andersen og Linn Ellefsen - Fagteam Sarpsborg
Gro H Sørli - Prosjektleder Regionkontoret

Denne prosjektgruppen utarbeidet en sentral prosjektplan med visjon, mandat og mål høsten 2004. Hovedmålene og mandatet for prosjektet står i samsvar med strategidokumentet; de statlige føringene for barnevernet og familievernet.

Med utgangspunkt i den sentrale prosjektplanen, ble det utarbeidet 6 lokale prosjektplaner; en for hvert fagteamområde i samarbeid med prosjektkommunene. Hver plan har mål som er tilpasset de lokale utfordringene, men er i samsvar med den sentrale prosjektplanen. Alle prosjektkommunene forpliktet seg til å arbeide med to familier til enhver tid i prosjektperioden, med unntak av de 6 små kommunene helt nord i regionen. De skulle ha en familie i prosjektet til enhver tid.

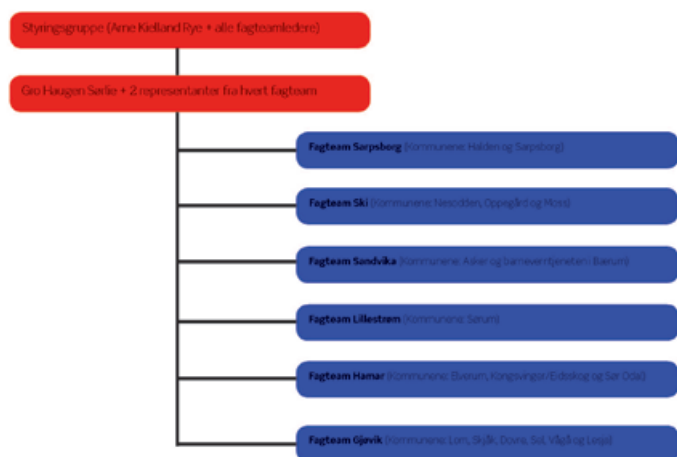
De ulike planene ble operative i løpet av våren 2005 og familiearbeidet startet høsten 2005.

Følgende kommuner har deltatt i prosjektet:

Asker, Dovre, Elverum, Halden, Kongssvinger/Eidsskog, Lom, Lesja, Moss, Nesodden, Oppegård, Rælingen, Sandvika, Sarpsborg, Sel, Sør Odal, Sørums, Sjøk og Vågå.

Kongssvinger ble delt fra Eidsskog, og Kongssvinger fortsatte i prosjektet i 2006. Rælingen trakk seg fra prioriteringer innad i kommunen i 2005, og Sandvika trakk seg utifra prioriteringer innad i kommunen i 2006. Dette gjorde at de to barneverntjenestene ikke hadde kapasitet til å delta i prosjektet. Fagteamene og barneverntjenestene i Akershus hadde erfaringer med denne type tiltak. De hadde vært med i å utvikle ”kommunebaserte tiltak” i Akershus fra 1999 til 2004. (Se fig 2)

Organisering av prosjektet

skultur i samarbeid med familier som mottar bistand fra barneverntjenesten.

3. Etter endt prosjektperiode har prosjektet bidratt til reduksjon av bruk av institusjoner og reduksjon av oppholdstid i institusjonene.

3.6 Resultatmålene for prosjektet i sin helhet

1. Prosjektet har behandlet og fulgt opp til sammen 108 familier i prosjektperioden, 102 fra 2006 da to kommuner trakk seg, som ellers fagteam og barneverntjenesten ville ha behandlet (tallet er satt ut fra at et tiltak varer i gj.snitt 1 år)
2. Prosjektet har utviklet et tett samarbeid med kommunene, som er en av de sentrale mål for fagteamet.
3. Prosjektet har tilført nettverksmetodikk og realkompetanse i kommuner og fagteam som gir hjelp til barn og ungdom og deres familier i nærmiljøet.

3.7 De eksterne miljøarbeiderne/terapeutene i familiene

Prosjektet har brukt eksterne miljøarbeidere/miljøterapeuter i familiene med tre ulike tilknytninger i ;statlig tilknytning, kommunal tilknytning og privat tilknytning. Tidligere i f.eks. Akershus hadde en kun benyttet miljøarbeidere/miljøarbeidere med privat tilknytning, som var leid inn på oppdrag av den kommunale barneverntjenesten. Prosjektet ønsket derfor å prøve ut miljøarbeidere/miljøterapeuter med ulik tilknytning. Det har også vært et mål for prosjektet, og ikke sette inn eksterne miljøarbeidere/miljøterapeuter, der det private nettverk har mulighet til å klare utfordringene med egen hjelp og å møtes månedlig i styringsgruppemøtet.

3.8 Tiltakene i familiene

Tiltakene i familiene har vært ulike former for råd og veiledning til foreldre/foresatte i forhold til omsorgsutfordringene, som tidligere beskrevet. I prosjektet har dette arbeidet foregått i familienes hjem. Det har også vært tiltak som er direkte rettet mot barnet eller ungdommen.

3.9 Opplæringen

Det har vært kontinuerlig opplæring gjennom 2 ½ år i prosjektet. Opplæringen har vært gjennomført i bolker over to dager med påfølgende evaluering. Alle prosjektkommunene, representanter fra hvert fagteam, samt de som har vært eksterne hjelpere/miljøterapeuter i familiene har deltatt i opplæringen. Samtlige deltakere i prosjektet har hatt tilbud om 19 opplæringsdager fordelt på 7 dager med praktisk trening og 12 dager med teori.

Følgende har vært temaer i opplæringen:

- håndboken og dets prinsipper
- nettverksmøte, nettverksmobilisering, kartlegging og analyse av nettverk
- systemisk forståelse og dets grunnbegreper som kontekst, punktuering, sirkularitet, forandring
- refleksjon og bruk av reflekterende team
- lø

I prosjektperioden har det vært arbeidet totalt med 58 familier. Dette utgjør til sammen 78 barn og ungdommer. For 44 familier og 61 barn og ungdommer er familiearbeidet avsluttet

14 familier og 17 barn og ungdommer arbeides det fortsatt med, og resultatene fra dette arbeidet er ikke klare.

De fleste tiltakene har hatt en varighet i underkant av ett år. Det er familier som har mottatt kortere hjelp, og det er noen få familier som har mottatt lenger hjelp.

Prosjektet har valgt å presentere alder i forhold til over og under 12 år, da dette er et vanlig aldersskille i barnevernet. Alderen er den alderen som barnet eller ungdommen har i 2007, og fordeler seg slik på de 78 barn og ungdommer prosjektet har arbeidet med:

Alder:

Over 12 år: 46 barn/ungdommer
Under 12 år: 32 barn/ungdommer

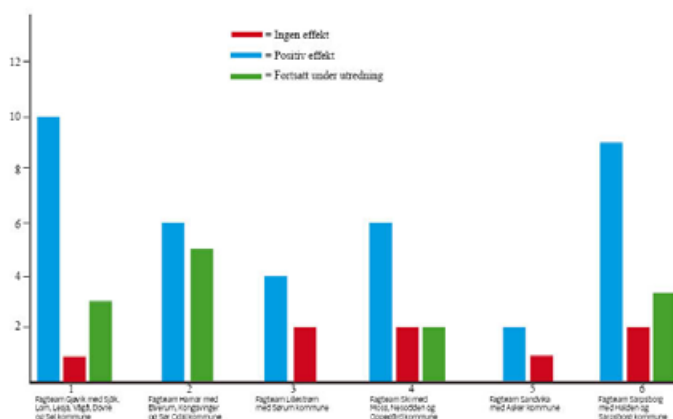
Kjønn:

Antall gutter: 53
Antall jenter: 25

I 14 av familiene har det vært deltakelse fra det private nettverket utover kjernefamilien. I 2 av familiene har det deltatt flere fra det private nettverket enn fra hjelpeapparatet/offentlige nettverk.

Barnet /ungdommen har deltatt fast i styringsgruppemøtene i 27 av 58 familier. I tillegg har barnet /ungdommen deltatt av og til i noen familier. Foreldre/ andre foresatte har alltid deltatt på styringsgruppemøtene. 36 familier uttrykker å ha mottatt hjelp, og dette utgjør ca 2 av 3 familier.

Foreløpige resultater fra NTT prosjektet

Ser vi på deltakelse fra det private og utvidede nettverk har foreldre/steforeldre og fosterforeldre deltatt i alle styringsgruppemøter. Barn/ungdom har deltatt i alle styringsgruppemøtene i 9 familier. I 3 familier har det vært deltakelse av nettverket utover kjernefamilien.

4.3 "Barn og ungdommer har deltatt på alle styringsgruppemøtene i 3 familier."

Hamar fagteam samarbeidet med barneverntjenestene i Elverum, Kongsvinger og Sør Odal. Miljøterapeuter fra Grue Barnevernsenter, som er en statlig institusjon, har bistått barneverntjenestene i arbeidet med familiene i prosjektet.

Fagteamet Hamar og barneverntjenestene har arbeidet med 8 gutter og 5 jenter, totalt 13 barn og ungdommer i 11 familier. 6 familier og 8 barn og ungdommer er avsluttet. Den yngste var 5 år og den eldste var 18 år. Bakgrunn og problemutfordringer i familiene har vært: samspill konflikter i familien, slitne fosterforeldre, adferdsvansker hos barnet/ungdommen, skolefravær, konflikter i skolen, og fravær fra hjemmet.

Arbeidet har vart i gjennomsnitt i underkant av et år. 4 familier uttrykker å ha det bedre. 5 familier er fortsatt under arbeid. Det vi kan se hittil i arbeidet, er at 3 av disse familiene har fått endret sine hverdager til det positive.

Av de 6 familiene som er avsluttet, har 5 mottatt hjelp via miljøterapeuter ved Grue barnvernssenter. I forhold til bistand fra terapeuter ved Grue har innsatsen vært ulik i familiene, fra kortvarig til mer langvarig bistand. I den 6 familien har det private nettverk "trådd til", og familien klarte utfordringene selv.

Når det gjelder deltakelse fra det private nettverk har foreldre/steforeldre/fosterforeldre deltatt i alle styringsgruppemøter. Barnet og ungdommen har deltatt i alle styringsgruppemøter i 3 familier.

4.4 "4 familier uttrykker å ha det bedre"

Fagteam Lillestrøm og barneverntjenesten i Sørumsamarbeidet om familiene med hjelp av statlige terapeuter fra Lillebo ungdomshjem. På lik linje som Grue barneverntjeneste bidro Lillebo ungdomshjem med miljøterapeuter fra sin institusjon som kunne bistå barneverntjenestene i familiearbeidet i prosjektet. Ved siden av fikk fagteamet egne statlige terapeuter.

Fagteamet Lillestrøm og barneverntjenesten har arbeidet med 5 gutter og 2 jenter, totalt 7 barn/ungdommer i 6 familier. Den yngste er 11 år og den eldste er 16 år. 6 barn og ungdommer i 5 familier er avsluttet. *Arbeidet i familiene har vart i underkant av et år.*

Bakgrunn og problemutfordringer i familiene har vært: Omsorgsmangler hos foreldre, alvorlig adferdsproblemer hos barnet/ungdommene som ADHD, familiekonflikter og å hindre institusjonsplassering. 4 av familiene uttrykker at de har fått bedre. I den ene familien som det ikke har lyktes å hjelpe, hvor utfordring var å hindre institusjonssopphold, måtte plassering likevel skje. I den andre familien har det ikke lyktes å

unntak av 1 familie, som det fortsatt arbeides med. I arbeidet med alle de tre familiene har det vært eksterne private miljøterapeuter/familie­terapeuter med variasjon i styrke og lengde. Det har også vært en kommunalt ansatt familie­terapeut i den ene familien. *I 2 av familiene har en oppnådd store positive endringer.* En familie er ute av barnevernet, og mottar ikke tiltak. I den tredje familien er tre barn plassert da foreldrene fortsatt har store rus- og psykiske utfordringer. Disse var større enn antatt da arbeidet med familien startet.

Foreldre og barn og ungdommer har deltatt på alle styringsgrup­pemøter. I den ene familien deltok mange fra det utvidede private nettverk. Deltakere fra det private nettverk var her i flertall i styringsgruppen.

4.7 "2 av familiene klarer seg uten hjelp fra barnevernet."

Sarpsborg fagteam utviklet i samarbeid med barneverntjenesten i Sarpsborg muligheter for at barneverntjenestene kunne sette av egne ressurser for å arbeide i familiene i prosjektet. I tillegg har dette fagteamområdet et statlig senter; senter for familiebasert behandling, som kan tilby ulike terapeuter til de kommunale barneverntjenestene.

Fagteamet Sarpsborg og barneverntjenestene har arbeidet med 17 gutter og 7 jenter, totalt 24 barn og ungdommer i 14 familier. 11 familier er avsluttet. 3 familier er fortsatt under arbeid.

Den yngste er 2 ½ år og den eldste er 17 år. Bakgrunn og problemutfordringer har vært: Sikre tilbakeføring fra institusjon, unngå institusjonsplas­sering, skolefravær, slitne enslige foreldre med store omsorgsutfordringer, overgang fra foreldre- barn plassering, familiekonflikter, omsorgsmangler, og adferdsvansker hos barnet /ungdommen. *Det har vært arbeidet i familien i snitt ett år.*

I arbeidet med familiene har det vært benyttet kommu­nale miljøarbeidere, som barneverntjenesten i Sarpsborg satte av ressurser til i egen tjeneste. Disse har blitt veile­det av leder ved det statlige senteret for familiebasert behandling. I en familie har det vært benyttet eksterne private miljøarbeidere.

I arbeidet med familiene er det oppnådd positive endringer i 9 familier. Dette uttaler de selv. Arbeidet i de to rester­ende familiene har en ikke oppnådd å få endret families­ituasjonen. I disse familiene måtte barnet/ungdommen plasseres.

Foreldre har deltatt i alle styringsgrup­pemøter. Barnet og ungdommen har deltatt på alle styringsgrup­pemøtene i 6 familier. Nettverk utover kjernefamilien har deltatt på styringsgrup­pemøtene i 6 familier. 2 av familiene klarer seg uten hjelp fra barnevernet.

I fagteamområdet Sarpsborg har det vært barnerike familier, som skiller dette området fra de andre områdene i regionen. I tillegg har tiltakene vart i gjennomsnitt lenger. De har også oppnådd stor grad av deltakelse fra øvrig privat nettverk.

4.8 Andre resultater:

Mandatet til Diaforsk var: Hvilke kritiske faktorer kan beskrives i NTT, og på hvilke områder kan man peke på forbedringspotensialer? (Briseid og Brottveit, 2007)

5.2 Metode og datainnsamling

Diaforsk har gjennomgått alle tilgjengelig dokumenter om NTT. De har også foretatt semistrukturerte intervjuer av 3 ulike informantgrupper; representanter fra alle 6 fagteam, sentrale nøkkelinformanter i kommunen (den i barneverntjenesten som har ledet styringsgruppemøtene) fra 4 kommuner og miljøarbeiderne. Familien eller andre sentrale samarbeidspartnere som eks. skole eller barnehage har ikke vært intervjuet. Dette fremhever Diaforsk som en svakhet i sin rapport.

5.3 Den eksterne evalueringens konklusjoner

På grunnlag av informanternes uttalelser har Diaforsk konkludert med følgende 6 forbedringspotensialer og kritiske faktorer:

- Å utnytte erfaringen fra tidligere prosjekt
- Å trekke det private nettverket mer med
- Å styrke møteleder
- Å vurdere miljøterapeutenes rolle
- Å definere målgruppe
- Å sortere mellom idealmodellens krav, og å styre prosjektet

6 REFLEKSJON I FORHOLD TIL EKSTERN VURDERING

Diaforsk nevner 6 forbedringspotensialer og kritiske faktorer for prosjektet. Dette har vært viktig og styrende for arbeidet i prosjektet det siste året. Vi vil her komme med våre refleksjoner i forhold til den eksterne vurderingen:

6.1 "Å sortere mellom idealmodellens krav og å styre prosjektet"

I forhold til håndboken for prosjektet, var denne ment som et utgangspunkt og arbeidsredskap i arbeidet med familien. Prosjektet skulle gjennom erfaringer justere håndboken. Etter erfaringer i prosjektet og den eksterne vurderingen ble følgende absolutte krav satt:

1. *Barneverntjenesten kartlegger nettverket i samarbeid med familien.*
2. *Prinsippene i håndboken skal være styrende i hvert styringsgruppemøte.*
3. *Foreldre/foresatte skal alltid være tilstede, og skal ha mest plass. Hele strukturen og ideen i NTT hviler på familien og nettverkets deltakelse og innflytelse.*
4. *Det skal skrives referat fra hvert styringsgruppemøtet, og strukturen om å møtes en gang i måneden beholdes.*
5. *Det skal alltid settes mål for arbeidet.*

Når det gjelder anbefalinger:

1. *Barn og ungdommer anbefales å delta på alle møter. Dette bør arbeides med og tilstrebes av barneverntjenesten, men det gis rom til å vurdere deres tilstedeværelse i møtet. Det viktigste her er å høre på foreldre/foresatte, om de ønsker at deres barn og ungdommer skal delta og foreld*

len skulle helt klart hatt mer fokus og en egen opplæring i prosjektet.

6.5 "Å vurdere miljøterapeutenes rolle"

Den eksterne vurderingen setter også lys på miljøarbeider/terapeut rollen i prosjektet. De mener at rollen skulle hatt mer fokus.

Når det gjelder de eksterne miljøarbeidene/miljøterapeutene var det et mål i prosjektet å prøve ut ulik tilknytning når det gjelder disse. Prosjektet har prøvet ut miljøarbeidere/terapeuter med statlig-, kommunal- og privat tilknytning. Vi ønsket samtidig å unngå å bruke miljøarbeidere/miljøterapeuter i familier der dette var mulig. Prosjektet ønsket å bruke det private nettverket og deres bidrag i familiearbeidet.

Miljøarbeideren/miljøterapeuten skulle ha oppmerksomhet og fokus i styringsgruppemøtet, hvor de skulle intervjues om hva de hadde fått til i familiearbeidet.

Når en ser på resultatene har hoveddelen av familiene hatt eksterne miljøarbeidere/miljøterapeuter i kortere eller lengre tid i prosjektet. Disse har alle deltatt i opplæringen og har hatt veiledning, men rollen er ikke viet nok oppmerksomhet. Kanskje er dette på grunn av at prosjektet ikke ønsket at denne rollen skulle ha for mye fokus? Dette er klart en svakhet. Prosjektet har heller ikke oppnådd å finne ut om tilknytningen for miljøarbeiderne/miljøterapeuten har hatt noen betydning for resultatene i familiearbeidet eller har hatt innvirkning på andre områder.

6.6 "Å utnytte erfaring fra tidligere prosjekt"

Håndboken som ble laget som et utgangspunkt for prosjektet handlet om å utnytte erfaringer fra tidligere arbeid bl. a i Akershus. Noen av de som har vært med på tidligere prosjekt, har også vært sentrale i prosjektet NTT, både i den overordnede prosjektgruppen og i de lokale prosjektgruppene. Prosjektleder hadde selv erfaringer gjennom 5 år fra Akershus.

Det var derfor overraskende for prosjektet, at Diaforsk påpekte at tidligere erfaringer ikke var utnyttet nok. Samtidig virket dette oppklarende på en del av motstanden og diskusjonene som har vært i prosjektet. Vi ble minnet om viktigheten av at erfaringer blir lyttet til. På en annen side ønsket prosjektet NTT "å ha en ny start" og å se med "nye øyne", som kanskje gjorde at tidligere erfaringer ikke ble så viktige eller ikke ble sett tydelig nok, og ikke utnyttet nok?

7 Refleksjoner i forhold til mål og erfaringer

Vi ønsker her å presentere våre refleksjoner i forhold til utvalgte mål og erfaringer.

7.1 Hovedmålene

Prosjektet har hatt i sitt mandat og mål å bidra til å redusere antall institusjonsplasseringer, og å forkorte institusjonsopphold. Vi har oppnådd dette i 4 av familiene i prosjektet, en ungdom har flyttet hjem ved å mobilisere sitt nettverk med hjelp fra barneverntjenesten og for tre ungdommer har plasseringer vært unngått av det resultatene viser hittil. Det er fortsatt familier under arbeid,</

Nettverkskartlegging har fått mer plass i barnevernets hverdag. Barneverntjenesten har opplevd dette positivt og har overført det til andre deler i sitt arbeid.

7.4 Måloppnåelse i den enkelte familie

Familiearbeidet og resultater i dette kapitlet er oppsummert av de kommunale barneverntjenestene, som har arbeidet med familiene. Familiens synspunkter og utsagn er formidlet av dem og et viktig bidrag i denne oppsummeringen

Familiene har ikke blitt intervjuet om sine opplevelser og erfaringer, eller om hjelpen de har fått. Dette er en svakhet, når vi skal si noe om familieresultatene. Har familiene fått hjelp og hva har vært virksomt i den hjelpen de har mottatt? Dette kan vi ikke mene noe kvalitativt om.

På en annen side vet vi at tiltakene og hjelpen til familiene vært i tråd med deres ønske. De har hele tiden kunne komme med sine synspunkter i de månedlige styringsgruppemøtene. Det er likevel viktig å understreke at dette er våre antakelser og tolkninger av deres utsagn.

Familiene har uttrykt å ha fått hjelp, at de har blitt hørt og sett og har opplevd å delta i beslutningene i styringsgruppemøtene. Resultatene viser at vi har fått til positive endringer i samarbeid med 36 av totalt 58 familier.

I forhold til å bidra til at barn og ungdom kan flytte tidligere hjem, eller unngå å flytte viser resultatene at vi har fått dette til i noen familier. Det er også slik at arbeidet i familiene har bidratt til at 4 familier ikke trengte videre hjelp fra barnevernet.

7.5 Samarbeidet mellom fagteamene, de kommunale barneverntjenestene og andre hjelpeinstanser

Prosjektet har hatt positiv betydning for samarbeidsrelasjonene mellom fagteam og kommunen, og med andre hjelpeinstanser innad i kommunen. Utsagn som presenteres her bekrefter endringer i samarbeidet mellom de kommunale barneverntjenestene og fagteamet og innad i kommunene:

”Det har vært positivt å treffe andre kommuner og fagteam og høre deres erfaringer. Dette har bidratt til tettere samarbeid med andre kommuner, med fagteamet, og innad i kommunene, som med skole, barnehage m fl. Fagteamene og institusjonene er blitt bedre kjent med de kommunale barneverntjenesters arbeid og har tydeligere sett deres arbeidspress. Betydningen av å dele informasjon på tvers og komme fram til noe som er felles i samarbeid med familiene. Dette har skapt engasjement. Fagteamene uttrykker at de har fått en større kjennskap til kommunene som påvirker samarbeidet positivt i andre saker.”

7.6 Andre viktige refleksjoner

I forhold til forankring har dette vært en utfordring i prosjektet. Noen steder, f.eks i fagteamområdet Gjøvik er prosjektet forankret på toppnivå både politisk og administrativt.

som kunne f. eks fortalt oss mer om målgruppen? Dette kunne sikkert også ha gitt oss enda mer verdifull læring.

Vi har lyktes med og lært følgende:

- Prosjektet har lyktes med å mobilisere privat nettverk og har fått til deltakelse i styringsgruppemøtene.
- Barneverntjenestene sier de har fått et nytt redskap i sitt arbeid, en struktur som kan hjelpe dem med å følge opp hjelpetiltak.
- Opplæringen har vært tilførsel av fag som både fagteam og barneverntjenestene har sett nytten av i sitt daglige arbeid.
- Resultatene viser at NTT har vært prøvet overfor ulike problemutfordringer og alder.
- Prosjektet har oppnådd å unngå plasseringer og bidratt til at barn og ungdom har kunnet flytte tidligere hjem.

Både fagteam, kommunale barneverntjenestene og eksterne miljøarbeidere/miljøterapeuter har trukket fram mye positivt med opplæringen som er gitt i prosjektet. Opplæringen oppleves å ha vært nyttig. Vi ønsker derfor å presentere oppsummeringen og evalueringen av opplæringen:

Det positive ved opplæringen har vært:

- Systemisk forståelse og få innblikk i denne teorien har vært meget nyttig både for kommunene og fagteamene, det å få til et anerkjennende klima, hvordan en stiller gode spørsmål i møtet med familiene
- Gjentatte opplæringssamlinger gjennom hele prosjektet har vært bra, og gjort at det har vært en struktur og en arena for å trene og drøfte familiearbeidet.
- Vekslingen mellom en teoridag og en praktisk dag har vært bra, spesielt når teoridagen kom først og den praktiske treningen neste dag.
- At prosjektleder har deltatt hele tiden og vist engasjement og entusiasme.
- Det å lære sammen med andre og dra nytte av deres erfaringer.

Det som kunne vært annerledes:

- Teoriopplæringen mer knyttet til håndboken, det har vært noe motstridende og vanskelig å forstå hvordan nettverksteori og systemisk forståelse er knyttet til håndboken.
- NTT – styringsgruppemøte er krevende møtestruktur. Det trengs mye praktisk trening i møteledelse, og mer trening enn opplæringen har hatt plass til.
- Mindre grupper under treningsdagene
- Bruke mer av deltakerens egne erfaringer – få til mer deltakelse.

8. AVSLUTNING

Prosjektet avsluttes 6. desember 2007. Vi vil avslutningsvis oppsummere viktige positive sider som prosjektet har bidratt til og håper dette vil være nyttig i framtidig barnevernsarbeid.

- I forhold til å bruke nettverksmetodikk har barne-

verntjenestene opplevd dette som nyttig og de har også benyttet dette i andre deler av sitt arbeid.

OPPSUMMERING

NIBR oppsummerer viktigheten av å utføre forskning i forhold til denne type hjelpetiltak, selv om dette er forskningsmessig utfordrende.(NIBR - 2006:7) Prosjektleder håper at prosjektet har pirret nysgjerrigheten, og at erfaringsbaserte hjelpetiltak får oppmerksomhet, slik at en kan finne mer ut om denne type tiltak, om målgruppen og hva som virker. Videre at det private nettverks får mer fokus og plass i framtidens barne- og famlievern.

Dette har vært en spennende reise.

Oslo, 7 desember 2007

Prosjektleder
Gro H Sørli

Referanser:

- 1) Benedictow, M (1996) "Ungdom i særtiltak, en undersøkelse av Akershusungdom som med hjemmel i barnevernloven og med eget samtykke er plassert i særtiltak for ungdom med alvorlige adferdsvansker.
- 2) Jessen, J T (1999) "Ungdom på tvang"
- 3) Klefbeck, J og Ogden, T (1995) "Nettverk og økologi", Tano forlag
- 4) Rapport Akershus fylkeskommune (2002/2003) "Næromsorg i Akershus Fylkeskommune
- 5) NIBR (2004:3) "Nærmiljøtiltak i barneverntjenesten i Buskerud
- 6) DUE- prosjektet (2004) "Der ungdom er" - et samarbeidsprosjekt mellom Bergen kommune og Barne- ungdoms- og familieetaten, region Vest.
- 7) Årsrapport om NTT - rapport 2005
- 8) Årsrapport om NTT - rapport 2006
- 9) Rønning og Solheim (1998) "Brukermedvirkning og deltakelse i barnevernet"
- 10) Qvale, K (1993) "Nettverksprosjekt i barnevernets regi - Ressursmobilisering og samarbeidsmodeller
- 11) Fyrand, L (1994) "Sosialt nettverk - Teori og Praksis", Universitetsforlaget
- 12) Gundersen, K og Moynahan, L (2006) "Nettverk og sosial kompetanse", Gyldendal forlag
- 13) Seikkula, J (1996) "Oppna samtal- från monolog til levande dialog i sociala nätverk, Mareld, Stockholm
- 14) Andersen, T (1994) "Reflekterende prosesser", Dansk psykologisk forlag
- 15) Rapport (2007:1) "Stram struktur: Styrke eller svakhet?" - En underveisevaluering av prosjektet Nettverkterapeutiske tiltak(NTT) i barnevernet", Diakonhjemmets Høgskole, forskningsavdelingen.
- 16) NIBR rapport (2006:7) "Hjelpetiltak i barnevernet- virker de?"

Litteratur:

- 1) Andersson og Goolishian, "Språkskapende-, kommunikasjon og meningsskapende systemer, Mareld 1992, Stockholm
- 2) Andreassen, T. "Behandling av ungdom i institusjoner", Kommuneforlaget 2003
- 3) Bateson, G. "Mind and Nature" 1980, Fontana/Collins, Glasgow
- 4) Hårtveit H. og Jensen P "Familien - pluss èn", Tano Aschehoug 1999
- 5) Imber-Black, E. "Families and larger Systems", The Guilford Press 1988, New York
- 6) Jones, E "Familieterapi i systemperspektiv", Dansk psykologisk Forlag 1995
- 7) Lipnack, J. and Stamps, J. "The Age of Network, John Willey and sons 1994
- 8) Larsen, E. "Miljøterapi med barn og unge", Universitetsforlaget 2004
- 9) Minuchin, S. "Familjer i terapi" (Falun 1991) Schelderup, L. Omre, C. og Marthinsen, E. "Nye metoder i et moderne barnevern", Fagbokforlaget 2005
- 11) Watzlawick P, Weakland J. and Fisch K. "Principles of problem formation and problem resolution" Gyldendal 1980
- 12) Nova, Helland, H.- "Forebygging av problematferd blant ungdom", rapport 17/98
- 13) Nova, Einarsson, J. H. - "Familierråd som metode i barnevernets beslutningsprosess", rapport 9/02
- 14) Strategidokument - statlig overtagelse av fylkeskommunale oppgaver, barnevern og familievern, Rundskriv 2003.

VEDLEGG 1

Oversikt over interne kartleggings – og evalueringsverktøy knyttet til de ulike fasene i nettverkterapeutiske tiltak – prosjektet NTT:

Formål/tid	Innsøknning	Inntak	Etter kartlegging/blikjent	Evaluering	Evaluering	Evaluering	Avslutning
Uker /mnd		0	Ca. 1 mnd	3mnd	6 mnd	9 mnd	
Beskrivelse av familien	Søknaden til fagteamet og undersøkelsen til barnevernet	Søknaden og nettverkskart	Første styringsgruppe møte Introduksjon av mulige hjelp/terapeuter i familien				
Tydeliggjøring av oppdrag	Søknad/-undersøkelsen, og nettverkskartet	Arbeidsmål avklares i første styringsgruppe-møte	Arbeidsmål avklart	Arbeidsmål revurderes og justeres i styringsgruppe-møte	Arbeidsmål revurderes og justeres i styringsgruppe-møte	Arbeidsmål revurderes og justeres i styringsgruppe-møte	
Beskrivelse av innsatsen			Innsatsskjemaet og styringsgruppe-referatene og styringsgruppe-møte Underveis-evaluering Registrering av aktiviteter Avviksregistrering	Innsatsskjema og styringsgruppe-referatene og styringsgruppe-møtet og underveis-evalueringen Registrering av aktiviteter Avviksregistrering Intern møte-evaluering	Innsatsskjema Intervju av utvalgte familier Styringsgruppe-møte og referatet Underveis-evaluering Registrering av aktiviteter Avviksregistrering	Innsatsskjema Intervju av utvalgte familier Styringsgruppe-møte og referatet Avslutnings-Evaluering Registrering av Aktiviteter Oppsummering av avvik	
Registrering av utbytte			Styringsgruppe referatet	Styringsgruppe referatet Intervjuene Underveis-evaluering	Styringsgruppe referatet Intervjuene Underveis-evaluering	Styringsgruppe referatet Intervjuene Underveis-evaluering	Rapport oppsummering av resultat hver familie

- Intervju av utvalgte familier utføres av 2 mastergradsstudenter.
- Underveisevalueringsskjema og skjemaet for registrering av aktiviteter er hentet fra Barnevernets Utviklingssenter Vestlandet, ferdigsstilles i prosjektmøte 18.01.06,
Det vil bli utarbeidet et avviksregistreringsskjema relatert til håndboken i tillegg, ferdigsstilles i prosjektmøte 18.01.06.

KURSBEVIS

Har deltatt i undervisning i nettverksteori og systemisk grunnlagsforståelse i forbindelse med prosjektet NTT – nettverksterapeutiske tiltak i barnevernet i Region Øst.

Prosjektet er et samarbeidsprosjekt mellom det statlige- og kommunale barnevern, og miljøarbeidere og miljøterapeuter som arbeider direkte med familiene. Så både fagteam, den kommunale barneverntjenesten og miljøarbeidere og miljøterapeuter har deltatt i undervisningen.

Undervisningen har foregått i bolker fra høsten 2004 til og med våren 2007. Undervisning har inneholdt 12 dager med undervisning i systemisk grunnlagsforståelse og nettverksteori, og 7 dager med praktisk trening i modellen/håndboken for hver av deltakerne.

Undervisningen har vært utført i et samarbeid mellom Diakonhjemmets, Etter- og Videreutdanningsavdeling og Barne-, ungdoms- og familieetaten, region øst.

Sted og dato

Diakonhjemmet
Etter- og videreutdanningsavdeling

Region Øst

"It is not difficult to do the right things, but it is difficult to find out what the right things are. When you know, it is difficult not to do the right things."

Fra filmen "The Confession" 1999